

Kintzler Zoltán

Chronométre műóráás és ékszerész

Aradon, Andrásy-tér 20. sz.

GAZDAG RAKTÁRA :

schaffhauseni chronométer, schweizi és egyéb gyártmányu, a modern igényeknek megfelelő óráknak és izléses, szolid elkészítésű ékszereknek.

Javításokat saját műhelyemben eszközölök.

Pontos és szolid kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1903. DECEMBER HÓ 13.

III. ÉVFOLYAM 22. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fill.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN HÉTEDIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

VAGY VAGY.

Arad, december 12.

Ez a jelszava a Szederkényi és a kisebbségben maradt Kossuth-párt harcias részének Sokan lehetnek akik ezt helytelenítik, de az ország népe, mely Magyarországon a nemzetet teszi, feltétlenül az obstrukció mellett van. És ezt nem is lehet csodálni, mert elvégre ha már egy éve is elmúlt annak, hogy ez a nemzeti küzdelem tart, olyan mindegy az a magyarság szempontjából, hogy meddig tart még a törvénytelen állapot. Mert hát inkább bevallott törvénytelenység legyen, mint leplezett abszolutizmus. Vagy nem így volt az exlex előtt is. Vagy nem-e abszolutizmusban élt a magyar a nagy idők után is. Vagy talán 67 után nem-e érvényesült mindenkor az, a mit az osztrák császár tanácsadói akartak?

Igen, mindenkor úgy jártak el Magyarországon politikai önállóságával a mint ez a folyton működő bécsi kamarilla jónak látta. Vagy nem-e vetettek mindenkor akadályt Magyarországon fejlődése elé. A kereskedelem, a magyar ipar nem-e mindenkor háttérbe szorult az osztrák érdekek mellett? Elvégre a természet a maga útján halad minden időkre, rombol ésleszt fejleszt, lesujt és magasba emel úgy, a mint azt az isteni gondviselés elrendeli. Most már ha a végtelen sok csapások után egy minden ízében erőteljes nemzet a gondviselés jóvoltából megsokasodott, megerősödött kulturális szempontból pedig Európában — pláne közel kelet népeihez — igen tényező szereppel bír: miért ne csikarná ki vasmarokkal azokat a nemzeti jogokat attól az utálatos bitorló kéztől mely évszázadok óta megrontója a magyar nemzetnek.

Vagy ki meri azt állítani, hogy ennek a mostoha állapotnak minden időkre úgy kell maradnia amint van? . . . Hát ki lehet any-

nyira bárgyu és ki lehet az aljassággal párosult gyáva annyira, hogy most már, mikor arra a pontra jutott a nemzet, hogy jogos követeléseit félig-meddig belátták és elismerték azok, a kik a multban, a jelenben, és a jövőben is csak megrontásunkra törnek és a mi zsirunkon élőködnek. Ezek a banditák belátták, hogy engedni kell valamit — mert ha nem, hát baj talál lenni.

Ugyan, ugyan, a magyar nemzeti politika nem formálható át semmi más nemzet politikai életére, mint a hogy azt Tisza István átformálni szeretné. Az ő angolos politikáján nem huzható fel ám a magyar paraszt tulipánnal varottas ködménére. A magyar faj nemzeti politikája az ezeréves önerőben létezik, mint kiváló saját fajisajátság, a mit nem más nemzet sajátágaiból és szokásaiból kölcsönözött, hanem önálló nemzeti erőforrásából merítette. Hogyis tudná ezt az isteni nemzeti vonást, sajátágot az osztrák megérteni, a mikor még Tisza István sincs vele tisztában.

Voltak magyarországnak nagyjai: Hunyadi János, Mátyás király, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, a kik fenlángoló hazaszeretettel, tudták, érezték, hogy a magyar nemzet önállóságra termett. És ma közel négyszáz éve, hogy az ezeréves véráztatta földön, a jogos tulajdonon, nem érvényesül az, a miben a nemzet él . . .

Szégyen, gyalázat, hogy léteznek még olyan szolgálta lelkek a kik megelégednek azzal, hogy egy pár koloncot dobott a korona és tanácsosai a magyar nemzetnek. Ezek a bárgyu lelkű magyar urak elzengik a népnek dobott koloncokat titkosan kíséző busás javadalmazásokért — a korona iránt tartozandó kétszínű imádatot . . . Ugyan ki mondja meg azt, hogy mit ért el a magyar négyszáz év óta, azért a páratlan lojalitásért a mivel a korona iránt viseltetett?

Valljuk be őszintén, hogy semmi jót sem élvezett a magyar az osztráktól. De még kevesebbet az uralkodóktól.

Ki ne tudná azt, hogy mi lett volna a Habsburg-Lotharingiai házzal, ha Mária Terézia királyasszonyon, szorult helyzetében nem segít a magyar. Elég rosszul tették azok a fő urak, hogy a szolgáltságig menő lojalitással ajándékozták meg azt a királynét, kinek gőgös és tiránus természetű fia még meg sem koronáztatta magát a magyar szent koronával. Ez a paralitikus elméjű bitörő, egyszerűen törölte Magyarország politikai létjogosultságát a földszinéről. Nem akart semmit tudni arról, a mi magyar.

Tehát, hogyha ézerszer is a törvény elé állítják azt, a ki leplezetlen igaz őszinteséggel kimeri mondani az igazat: nem ér azzal el semmi jót a magyar politikai állameszme. Mert az ügyész, a bíró, az esküdtek tudják, érzik, hogy betelt már a pohár . . . Ha a törvény embereinek a fogadott hivatali eskü miatt teljesíteni és alkalmazni is kell a király nevében szentesített paragrafusokat, nem hat az már a hazaszeretet erköles szempontjából a magyar ember lelkére. Vége van már a szent és sértetetlen fogalomnak akkor, mikor az ezerév óta szentségesnek vallott szimbólikus fogalomban nincs meg a szabadság, a boldogság reményének a hite. Vége van már és le is rombolódott az a piedesztál melynek jegyében milliók áldozták vérüket és életüket egyért.

Mikor népek millióinak szabadsága, önállósága és boldogulása függ attól, hogy szétrombolja a penészes, konzervatív és örökös elnyomatással fenyegető minoritást — ám tegye meg a fenséges nép . . . Tegye meg, mert ha lázas sietséggel nem teszi meg, ha tétovázik, ám újra ismétlődni fog a kötél és a golyószankciója.

Ha bitófára lehet kötni tiszta lelkű honfiakat, szabadsághősöket: ilyen szentségtörést elkövethet az önösség az uralkodás vágyának fékevesztett örült hatalma, miért ne lehetne lerázni a nemzet testén századok óta rágódó parazitákat . . .

Hiszen Francia országtól, sőt még kisebb országtól is példát vehetne ez a bárgyú nemzet, hogy miként kell a mérges fekélyt kivágni a nemzet testéből?

Józan, feltétlen hazaszerettől áthatott elme, nem e hitvány és szemfényvesztő alkotásnak deklarálja azt a kényszerzubbonyt, a mit a pragmatika szankcióval a magyar nemzetre erőszakoltak.

Ki meri azt állítani, hogy a pragmatika

szankció megfelel a jelenlegi magyar állameszmének? Ki meri tiszta lelkiismerettel elismerni, hogy ez az uralkodói „Hausgezetz be foglalt szerződés féle létezik és hogy mint olyan örökös időre kötelező a magyarra?

Hát ilyen örültségek elismerésére az egész világon csak a magyar képes . . . Vagy jobban mondva azok, a kik a hatalom büvkörében és a husosfazék mellett lebzselnek . . .

Nemzetünk hatalmasai, irányadói a magyar udvaronc politikának, még azt is áruba bocsátják a mit annak idején szorult helyzetében a korona megadott a nemzetnek . . . A mi tényleg elismertett, törvénybe iktatódott és esküvel fogadtatott, hogy minden időben meglesz tartva. Ezért küzd hát a nemzet, ezért könyörög, ezért alázkodik meg az uralkodóház előtt.

De már ez aztán mégis sok, ilyet még a mult világ történelme se tud felmutatni. Ime egy éve is elmúlt már annak, hogy lázadás, hogy forradalom nélkül szép szerével a parlament házszabályainak megengedhető módszerével küzdött az ellenzék, a legkisebbért mit egy nemzet elérhet . . . És egy évi küzdelem után a balgák, a hitevesztettek, Kossuth Ferenczel együtt elismerik, hogy azt a mi már 36 év előtt esküvel biztosított: a magyar nyelvet, a magyar hadseregben kivinni nem lehet.

Hát ez már aztán arepirító gyalázat. Hiszen a kis Szerbia, a kis Románia, a még kisebb Bulgária is nemzeti hadsereggel rendelkezik. És mi magyarok, kiknek katonái a multban Bécs, Prága, Velence, de még Páris kapuit is betörték — ma, a sok, sok hősi dicsőség után a több százezernyi magyar hadsereg idegen, német vezényszóra engedelmeskedik.

Eppen elég már a keserűségből, elég már a megaláztatásból. Ha a magyarban egy kis hazafiság és önértet van — és ha a százados fekélyt most egyelőre a nemzet testéből nem is tudja kivágni, de követelje, csikarja ki a magyar vezényszót: mert ha a magyar katonát hazája nyelvén buzdítják előre, — eljön akkor aztán az alkalom arra is, mikor a magyar hadsereg a nemzettel egybeolvadva fogja megoperálni a genyedésnek induló százados fekélyt. Tehát csak előre! Vagy, vagy.

Honisch L. István.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralekban vannak, sziveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni a mi több költséggel jár.

V Á G Y.

*Elmerengre ülök kicsiny hajlékomban,
Lelkem messze, messze . . . nem is tudom hol van,
Ott lesz bizton nálad.
Nem is keresem már, nem törődöm vele,
Tied az egészen, semmin sincs belőle:
Vágyott te utánad . . .*

*Csönd van körülöttem. Nyugszik mintha
Csak én virasztok fenn, csak én üldögélek
Pedig testem bágyadt.
De nem tud nyugodni lelkem szenvedése
— Miért is van szivednek ily nagy hidegsége —
Vágyom te utánad . . .*

*Nem érdekel semmi. Nem is bánt már semmi.
Szeretnék csak egyszer . . . Csak a tiéd lenni.
Elérni e vágyat!
Aztán elmerengre csöndben üldögélni,
Neveddél ajkamon megnyugodni térni . . .
A vágygyal — utánad . . .*

Márkus Atajos.

AZ ARADI ÁRVÁK.

Arad, dec. 12.

Az aradi árvaház ellen, mely eddig csak arról volt nevezetes, hogy fényes s a modern technika minden vívmányát magában foglaló berendezésével tömérdek pénzt emésztí föl a város adófizető polgárságának, — a legutóbbi napokban kinos panaszok hangzottak el. A nyilvánosság nem egy fórumán, szóval és írásban avval vádolták meg az árvaház igazgató-tanítóját és ennek feleségét, hogy a gondjaikra bizott árva gyermekekkel embertelenül bánnak, kínozzák: ütik-verik őket, éheztetik, koplaltatják a kisleányokat és kislányokat, és ami még súlyosabb: hogy mindezt nemcsak akkor teszik, ha fegyelmi szempontból igen súlyos büntetéseknek helyük volna, hanem akkor is, ha az igazgató ur és az igazgatóné önagságának dusan megrakott éléskamrájának valamelyik üresedésben lévő fiókja azt kívánja, hogy egyszer-másszor az árvagyermek jólakottságának rovására teljék meg. Hogy az évenként többes számban levágni szokott sertések sonkáiból a növendékek legfeljebb kétszer kapnak, a többi az igazgató asztalán jut az elfogyasztás sorsára; hogy tejes kávéért nem kapnak az árvák, mert akkor nem jutna tej az igazgatónénak arra, hogy a maguk asztalára szánt hust naponként tejből puhítsa meg.

Hát ezek kétségtelenül igen súlyos vádak, akár a nyilvánosság előtt, akár ezen kívül hangzottak legyenek el. És mégis: látjuk-e csak egy nyilvánvaló jelét annak, hogy akár maga az igazgató, akár az erre hivatott hatósági fórumok tennének valamit e vádak alaptalanságának felderítésére, avagy — mert ez is egyformán érdeke a köznek — beigazolására? Semmit, egy lépést se. Pedig minden perccel mely

a pizsok lemosásáig elmulik, csak erősödik a vádak, vagy rágalmak erőssége.

Minket nem érdekel az, hogy Balázs Ferenc igazgató bűnös-e vagy ártatlan, nem is érdekel az sem, vajjon azok a vádak, melyek az igazgatóné ellen hangzottak el, alaposak-e vagy nem, de igenis érdekel az, hogy a világosság jöjjön erre a dologra, hogy lássuk vajjon tény-e az, hogy az aradi árvaházban a fönt leírt módon bánnak-e a növendékekkel, vagy nem? Ha továbbá a vádak igazak, akkor érdekel az, hogy a bűnös elérje a büntetését, bűnhődjék az, aki a bűnt elkövette, ha pedig alaptalannok, akkor az érdekel, hogy bűnhöljék a rágalmazó aki alaptalanul mocskolta be az árvaháznak és a vezetőinek hírnevét, becsületét.

Avval az interpellációval, melyet Simay bátyáknak az ő jó szíve sugalt, melylyel ő mint bizottsági tag a maga lelkiismeretét akarta megnyugtathatni. — mi be nem érhetjük. Szigorú és gyors lefolyású vizsgálatra van itt szükség, s emellett épen akkora nyilvánosságra, mint a milyen nyilvánosan hangzottak el a vádak. Másképp meg nem lehet nyugtatni a közvéleményt, pedig ennek szava súlyosabb, mint a hivatalos aktáké, legyen azokon tiz polgármesteri aláírás is.

Örvendtes jelenségképen egy dolgot fogadhatunk csak ebben a keletetlen dologban. Azt tudniillik, hogy a város törvényhatósági bizottságának tagjai között akadt olyan, aki a nyilvánosság egyik fóruma: a közgyűlés elé hozta ezt a szennyest. Mert szentes ez mindaddig, míg annak rendje és módja szerint ki nem mosták. Hogy ennek a mosásnak mi a rendje és módja, — épen az az, ami a közt érdeklí. Olyan utat kell tanálni az árvaházra felügyelőknél s elsősorban leginkább a közvetlenül érdekelt igazgatónak, amely ut minden kétséget kizárólag alkalmas arra, hogy ez az ügy ne a paragrafusok száj ize szerint, hanem az igazság követelményei szerint tisztáztassék.

Ez az ut pedig a mi nézetünk szerint sem lehet más, mint a bünvádi eljárás megindítása. Vagy igazat mondott Kiss Ferenc szocialista ur, vagy sem. Ha igazat mondott: dicséret és elismerés illeti, ha valótlanokat állított, bűnhődést érdemel.

Mi — hangsúlyozzuk — feltétlenül elismerjük, hogy Balázs Ferencnek bokros érdemei vannak az árvaházunk fejlesztése körül, az ő igazgatói működése folytonosan javára vált ez intézményünknek, hiszen valóságos apai gondossággal van eltöltve a reábizott intézettel szemben. De épen azért kár volna ezt a nimbuszát fényében azáltal megrontani, hogy egy könnyen tisztázható vádat napokon, heteken keresztül a közönség guszusa szerint való megítélésre a nyilvánosság előtt elposványodni enged.

Sigma.

Az „Alföld“ előfizetési ára:
1/4 évre 2 kor. 50 fill.
1/2 „ 5 „ — „
egész évre 10 „ — „

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

KRÓNIKA I.

KISS JÓZSEF.

Milyen jó volna, ha Magyarország oly nagy lenne, mint a milyen Oroszországnak. Milyen jó dolga is lenne a nagy Oroszországnak, ha annyi híres nagy embere volna, mint nekünk van itt kis Magyarországon.

Ha Magyarország ezzel a szabad szellemmel egy óriási ország lenne, hát a sok nagy szellemben nem lenne hiány. Mert Magyarországnak a jelenkor nagyemberei elég lenne egész Európának is. Nem esoda hát, ha oly nehéz a magyar haza határain belül érvényesülni. Annyi itt a világpolitikus, hogy az egetverő szellemektől csak úgy reng a képviselőház kupolája. A hamis márványfalak pedig majdnem összeomlanak a bombasztikus parlamentáris kifejezésektől. A politikai szellemóriások felette megtudják győzni mindenkor a haza polgárait arról, hogy mindenkor jól van az ügy, amint ők cselekednek.

Végtelen nagy lábon jár már a művészet is szép Magyarországon. Annyi a festő, oly sok a szobrász, hogy a négy világrészen kívül még, Ausztráliának is kölesönözhetnek belőlük. Nem is szólva a színművészetről, a melyben valósággal dobzódik a magyar társadalom. Alig van Budapesten olyan házmester familia, melynek leánya, vagy leányrokona nem nagyreményekre jogosított színővendék.

Az irodalmat legutoljára hagytam azért, mert ezen a téren valósággal burjánzanak a csámpás Pegazuson nyargaló poeták és szép prózairók. Valószínűleg már huszezerre tehető azok száma, kik a tollszárat rágya nyögdécselik a poetikus világfájdalmat. Erőlködnek, kinlódnak, rozsdás sarkantyúikat belévágják a Pegazusnak sovány, bőrhöz tapadt bordáiba. De hiába való a kinlódás, mert a rosszul táplált szárnyas gebe nem tud felszárnalni a magasba. Így aztán ne esodálkozzék senki azon, ha a magyar írógárdában oly végtelen nagy az elkeseredés . . . Mert uristen, mi lenne a Parnasszussal, ha az a sok magyar hegedős, csontos gebéjükkel fel akarnának a halhatatlanok sorába jutni: olyan rugkapálódzást még nem látott a Parnasszus, mint a mit véghezvinnének ezek a sovány gebe Pegazusok az ő szellemdus hegedőseikkel a hátukon.

Dehát mivel az ilyen szárnyas gebe Pegazussal sohasem lehet eljutni abba a légkörbe — ahova csak a természetadta isteni gondviselés juttatja el azokat a szeplőtlen szellemóriásokat, kiknek szárnyaló Pegazusai annál tápláltabbak, mentül szürkébb, sápadtabb, soványabb és mentül szegényebb a rajta ülő költő; tehát mivel Magyarország sok ezernyi tollrontójának mindegyike tudja, érzi, hogy ő nem a kiválasztott, annál inkább vágyakozik és töri magát addig, a míg a kétes értékű földi örömök hajhászói közé jut. Ezek tárt karokkal fogadják a haszonszörű, jóltáplált, egészséges, jóltözködött jövevényt: a név, az érdek, az összeköttetés és más egyéb körülmények által, a földihalhatatlanok e dédelgetett esodabogarát.

A művészetek egy ágában sines annyi esodabogár, mint az irodalomban. Pedig a világ kezdete óta mindég vezető szellem volt a poeta, az író. Minden szép, minden jó, minden művészies anyag sejtje költői agyból pattant ki, mely eszmévé majd sok

esetben világot és világrendet felforgató uralkodó törvénynek fogadtatott el.

Fájdalom, hogy ép úgy, mint sok más ország irodalma, a magyar irodalom is degenerálódott, mielőtt még az izlés, a fejlettség csucspontját elérte volna. Az irigység, a kapaszkodás a konzervatív elvekbe, kicsinylése minden gyökeres, életerős új irányoknak: oka annak, hogy a magyar irodalom új generációjának nincs lényegesen kiemelkedő alakja. Mindezeket azért soroltam el, hogy lehetőleg hű képét mutassam meg annak az irodalomnak, a melybe a hatvan éves poeta Kiss József nem való. Ez az eredeti, izmos tehetségu poeta fiatalabb korában sem illett abba a keretbe, a melyben kartársai sütkéreztek máscsinálta képzelt nagyságukban. Fancsali képü önhietség volt az, ami Kiss Józsefet szatírálni, kicsinyíteni akarta. A többiek mellett ez az őseredeti tehetség oly magaslaton állott, hogy a rosszakaratu parvenü kritika nem volt befolyással költészetére, a mi mindenkor eredetit és ujjat alkotott.

Sok, sok ideig egymaga maradt a szellem óriás. Nem is akarta azt, hogy dervis táncot járjanak körülötte. Jól tudta Kiss József, hogy eljön az az idő, mikor be fogják látni az emberek, az irigyek, az önhittek, a képzelet óriások, hogy lehet valaki jó poeta és nagy író, anélkül, hogy valamely irodalmi társaságnak tagja legyen.

És eljött az idő, elég hamar eljött! Mert már ime közel negyven éve annak, hogy Kiss József költészete tért hódított megának mindeneken keresztül.

Nincsen Magyarországon ember, a ki nem szívesen olvasná Kiss József verseit és egyéb írásait. Az előítélet megbicsaklott mindörökre még ott is, a hol élesen a személy iránt volt a tehetetlen ellenszenv.

Petőfi verseit imádom, mert magyar, lellem erőt kölesönöz belőlük arra a hazaszeretetre, mely édes hazánkat nagygyá, hatalmassá és boldoggá teheti . . . Heinét olvasom legnagyobb szeretettel a külföldi poetái között, mert lirája édes, gyógyító hatmatepp a fájó szívekre.

Kiss József verseiért rajongok, mert a faj és a hazaszeretet önzetlen megnyilatkozása van bennük azzal az őseredeti lángoló vénával, mely — mint Petőfié, lángra lobbantja a hazaszeretet kialudt szövetnekét, és mint Heinenél a megcsalatott vérző szívnek örökös vigasztalással van versének minden sora.

És mily fájdalom az, hogy így dalol a hatvan éves poeta, ki ha írhatná a sírkövére költészetének a dicsőségét, így írná:

„Szabad zsákmány volt a hazában
Kitagadott, szegény, hazátlan:
A sír tán nyugtot ad neki,
De lehet, az is kiveti.“

Liptófalvi István.

Az „ALFÖLD“ második kötetéhez művészies kivitelü bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

AZ „ÁLFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Az Alföld képe

Sztojka Anna.

SAISON.

NYILVÁNOS MEGSZÉGYENITÉS.

Arad, december 12.

Kedves Honisch!

Éppen egy esztendeje most, hogy magának ugyanerről a dologról irtam felvilágosító levelet, a mélyről ebben az írásban is lesz szó. Csakhogy én most taktikát változtatva más hangnemben fogom megírni leveletem. Tavaly ciszdarban, most démolban Tavaly szitkozódtam, átkozódtam, most kérek, könyörgök. Tavaly fenyegetőztem, most remegek.

A szegény tanuló felruházásáról van szó.

Istenem, egy év elmúlt azóta. Ezalatt nagyot fordult a világ s kedves Honisch, rettenetes bevallani, a zsurok kezdenek kimenni a divatból. Hiszen ez természetes is. A divat csak addig divat, míg a zsidóasszonyok nem ismerik. Mihelyt valami divat a zsidóknál is divik, akkor odafenn a felső tizezerben elejtik. Mínthogy pedig a nép a felsőbbek után igazodik, divat lesz a zsurokat elejteni.

De hát mit csináljanak azok a felsőbbek, ha nincs zsúr.

Valamit csak kell csinálni.

Nos, a gondviselés szerez mindig valami jó szórakozást azoknak, akik a gondviselés híján igazán nem tudnának mihez kezdeni.

Itt vannak a szegény tanulók. Ezeket felruházni, élvezni a saját jótékonyágunk fölemelő tudatát, látni, mint hálálkodnak a külvárosi porontyok a selyemruhás uriaszonyoknak, micsoda élvezet!

Groszartig, unvergleichlich! Többet ér a lóverseny-nél, elragadóbb, mint a „Csodagyermek.“

Drága jó hölgyeim! Szívleljék meg egy boldon idealista asszony tanácsát, akinek szintén van jó szive s aki maga is szeret segíteni a szegényen, kérem önöket, ne vegyék oly komolyan a dolgokat. Ne higgyenek annak, amit Polgár énekel a színpadon:

„Aki segít a szegényen,
Az Isten áldása van azon.“

Nem igaz ez, én mondom. Ne adjanak ezeknek a szegény, sajnálatra méltó gyermekeknek ruhát — *meghívott vendégek előtt.*

Ha szívök jó indulata arra készíti önöket, hogy másoknak is juttassanak abból, amiből önöknek fölösen van, akkor ám küldjék el a libériás inast a piszkos zuglakásokba titkon, hogy ne is lássa senki, és parancsolják meg annak az inasnak, hogy el ne árulja kitől jön és lehetőleg úgy adja azt az adományt, hogy az meg ne sértse az ajándékozottakat.

Mert higyjék el jószívű urnők, keserű dolog ajándékot elfogadni, képzeljék el, hogy önök szegények. Persze, persze ez nehezen megy, de csak próbálják meg. És van gyermekök, akinek ruhát nem tudnak adni. És van egy gazdag urnő, aki magas lelkesedéssel, meleg szívvel gondol a szegény gyermekekre, köztük az önök ruhátlan, didergő gyermekeire is. És most végül képzeljék el, hogy ez az urnő meghívott egyleti barátnői előtt sorba állítja a gyermekeket, köztük az önökét is, a titkár intésére a jól betanított gyermekek valami üdviválgásban törnek ki, majd a lorgnettek és az alkalomhoz mért meghatottan sajnálkozó arcok előtt ellépdel, a nézőpublikum előtt átveszi az ajándékot, illedelmesen megköszöni és majd végül kezét csókol egy jószívű urnőnek.

Hogy mindez miért, és kinek a kezdeményezésére történik, arról a gyermek édes keveset tud. Azt azonban örök időkre tudja, még akkor is, ha intelligencia híján marad, annál inkább ha intelligenciája lesz, hogy ő egykor kötelezettséget vállalt egy csomó urnő iránt. Folt marad ez a „lélekemelő jelenet“ az ő ártatlan lelkén. Nem mossa le semmiféle visszafizetes. Ez nem kétszer kettő: én kaptam egy ruháskát, visszaadok egy ruháskát és lekvitelem a társadalommal. Nem a ruháskában van a sértő momentum, hanem a nagy nyilvánosságban. Próbáljon csak egy azokból a gyermekekből, akiket a nagy nyilvánosság előtt ruháztak fel, tekintélyes emberré lenni, jó sorba jutni. Oh, sokaknak fog eszükbe jutni, hogy nini, hiszen ez is könyörületességből kapott ruhát kis gyermek korában, különben elfagyott volna az utcán. Próbáljon szép ruhában járni:

— Bezzeg gyerekkorában nem tudott magának ilyen szép ruhát veni, ott voltam mikor kapott ruhát és kezét csókolt érte ezer idegennek.

Próbáljon egyszer önöknek tévedésből nem köszönni:

— Hja, felejtett! Nem emlékszik már mikor nekem kezét csókolt a ruháért, amit tőlünk kapott.

Hölgyeim, gondolják meg. Ami az önök szemében *jótékonyság* az a szegények szemében *könyörületesség*. Amit önök *ajándéknak* neveznek, az a szegények nyelvén *alamizsna*. Ami felülről nézve a *társadalom megmozdulása*, az alulról tekintve *népszükség, utolsó menedék*, ultima ráció. Ami a lorgnetten

át nézve lélekemelő jelenet, az a lorgnett felé nézve nyilvános megszegyenítés.

Pá, adjó.

Eveline.

U. i. Haj haj, az a csodagyermek. Beláthatja, hogy ezt a témát kerülnöm kell. Ezért nem is írok róla.

Eveline.

KRÓNIKA II.

ZSINDELÝKE ÉSZREVÉTELEI.

Ellesett párbeszédéből.

Azt sem tudom, hogy hol kezdjem krónika írásomat. Annyi minden történt az utóbbi időben, hogy alig lesz arra elég hely a kedves Alföld-ben. De már akár mint is fog mérgeledni a szerkesztő ur a kézirat halmaz miatt, én ugyan megírok mindent ami a tollamra jön.

Hogy már mennyire benne vagyunk a téli hangulatban azt eléggé bizonyította az aradi írotársaság által rendezett Rákóczi-ünnepély is. Nem nagyon aktuális már róla beszélni, de azt mégis el kell ismerni, hogy az ünnepély elég jól sikerült. Fényes Samu dr. a kassai ügyvéd ünnepi beszéde igazán hazafias hangulatot kértett. Ugy tapasztaltam egyébként, hogy itt-ott ellentmondásba jött önmagával, de azért végeredményben mégis zugott a taps és a tisztelet polgármester bácsi — pardon — ur, gyors léptekkel sietett gratulálni az illusztris vendégnek.

Nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy a Rákóczi ünnepélyről a társadalomnak egy eleme hiányzott és ez pedig a tanári kar volt.

Azt hiszem, hogy a Kölesey-egyesület író osztályával nem valami nagyon rokonszenvez a tanári kar. Pedig tudtommal vannak igen szép számú Aradon. Sőt mi több, a multakban hasonló alkalomkor még közre is működtek. Mi oka lehet annak, hogy így elzárkóztak a tanár urak a Rákóczi-ünnepélytől.

Hazafias szempontból, erkölcsileg igen mélyreható elismeréssel kell, hogy legyen a magyar keresztény társadalom nagyrabecsült önzetlen zsidó polgártársainkkal szemben, akik minden jóra és hazafias cselekedetekre kaphatók.

Milyen végtelen hálával lenne a nagy Rákóczi Ferenc ha láthatná, hogy a mindenképpen recipiált és emancipált zsidók mily nagy magyarok lettek Magyarországon. Sőt mi több még a rabbinus által jóváhagyott Mór és Dá-

vid nevet Miklóstra és Dezsőre szeretik változtatni. És miért ne tennék ezt, mikor András-syra vagy Kovácsházra változtatott névhez sehogys sem illik Mór vagy Dávid név. — Dr. Fényes Samut, már azért is becsülni tudom, hogy Számi nevét nem cseréli fel Fényes nevéhez illő valami kuruc magyar névvel.

A Kuruc Feja Dávid szerzője mindenesetre az őt megillető tiszteletben részesült Aradon. Meleg ovációval fogadták a vasutnál, az aradi tehetséges nem keresztény író gárdának egyike sem maradt el a fogadtatásról. Nagyon természetes, hogy nem antiszemita polgártársaink szintén részt vettek a nagy stílű Rákóczi-ünnepélyen. A nagy nyilvánosság kizárásával rendezett banketten pedig az aradi írotársaság-nak körülbelül tizenhét százaléka jelent meg. Mert hát a banketten a polgármester bácsival — pardon — urral együtt voltak vagy kilencen. Hogy el ne mulasszam megemlíteni, hát itt azonnal kijelentem, hogy a nem kacagányos, de a Rákóczi szellemtől áthatott dr. Fényes Számitól, tanulhatna hazafiságot a volt énekes művész Institoris polgármester.

Egyébként, hogy krónikám teljes legyen, megemlítem, hogy Fényes ünnepi beszéde mellett Farkas Ferenc verse és Szondy kisasszony éneke volt a legélvezhetőbb szám.

Ugy látom, hogy nemcsak nálunk divatos a leány-zsur. A budapesti lapokból olvastam, hogy a milliomos leányok jótékonycélu zsurokat rendeznek és megpumpolják alaposan egymást, hogy aztán a szegény, a nem milliomos leányok szerelmi házasságait elősegítsék. Legalább, — amint a legtöbb esetben előfordul — ha ők nem mehetnek szerelemből férjhez, szegény leánytársaiknak szívbéli érzelmét fejlesztik és pártolják azzal, hogy az összepumpolt pénzzel megszerzik a szegény leány férjhezmeneteléhez a legszükségesebbet. A legutóbbi milliomos leányzsuron részt vett az isteni Fedák Zsazsa. Ha a nem szép, de isteni Zsazsa még nem is milliomos leány, azért mégis elképzelem, milyen szívélyes fogadtatásban részesítették őt a milliomos leányok. Könnyen lehet, hogy még Zsazsának is lesz egy kerek milliója. Amint mondják már van neki egy-két százezer korona készpénze, sőt villája is van neki. És ezt mind, mint igen tisztességes színésznő szerezte. Pedig hát még a mulatni szerető Braganzai herceg Ferenc József is udvarolt neki . . .

Igen — nagyon kíváncsi vagyok, hogy mi je és hány százezer koronája lehet a snájdig Almássy Lolának, aki igaz nem annyira nagy művésznő, mint Zsazsa, de a híres és gazdag

Robelli vivómasteren kívül Lolának több, sokkal több hercegi koronás ur is udvarolt . . .

Hogy az udvarlásoknál maradjak, hát nem állom meg, hogy Alice hercegnőről ne emlékezsem meg néhány sorban. Ámbár igen kényes természetű kis ügy, Alice hercegnő ügye. De hát melyik uri szalonban nem beszélnek az ilyen kaviár izü dolgokról. Sőt mi több még mi leányok is szeretjük azt, ha ilyen dolgokban kikérhetjük egymás véleményét. — A vöröshaju csitri barátnóm véleménye a következő:

— Kedves Zsindelykém, már akár milyen modoru leány is vagy te és akár mennyire is pártolod a romantikus szerelmeket, én mindazonáltal sem vagyok egy nézetten veled. Mert ha én Alice hercegnő volnék, bizony nem szöknék meg a kocsissal. Hogy milyen isteni viszonzott szerelmet nyújthat egy olaszvérű kocsis, az igaz, hogy nem tudom megítélni. De az az egy bizonyos, hogy szerelmi izlésem nem menne annyira a szélsőségig.

Vöröshaju csitri barátnóm, aki mellesleg megjegyezve: sokkal többet tud mindenről mint én, nem hagyta annyiba Alice hercegnő romantikus ügyét, hanem tovább beszélt róla:

— Ugyan kérdelek benneteket, ha már gazdag valaki és még hozzá hercegnő, nem-e mindegy az ha a nyelvmestert vagy a kocsist szereti. Elvégre azt hiszem, hogy végeredményben egyre megy, mert mind a kétféle szerelemből botrány lesz. Sőt botrány lesz akkor is, ha talán egy hercegi udvarlót választ szerelmének az ilyen előkelő hölgy. Elvégre a szerelmi érzéseknek parancsolni nem lehet.

Hogy nektek, ti libák — lassabban, kiáltottuk mindannyian kacagva: — no hát nem vagytok libák. Hallgassatok ide, hiszen be akarom bizonyítani, hogy nálunk is napirenden vannak a meszailanszok: mi az, mi az, — kérdezték tübben. Hát az, ti libácskák, hogy a mi udvarlóink a mikor tőlünk elmennek, nem egyszer megcsipkedik a szobaleányaink arcát, sőt volt nemrég egy szobaleányunk, aki bizony sokkal többet is elmondott nekem az ilyen ifju urak dolgairól. Pedig az ilyen urak nekünk udvarolnak, sőt éjjeli zenét adnak, szóval szerelmek belénk. És még sínes bennük annyi önmegtagadás, mint egy egérvékben. Vagy nem-e várhatnának türelemmel ők is addig, amig mi boldogíthatjuk őket . . .

Mindannyian meg voltunk arról győződve, hogy vöröshaju csitri barátnónk csalódott valakiben, de nem akartunk indiszkrétek lenni. Okos barátnónk még most sem hallgatott, hanem tovább beszélt:

— Meglássátok leányok, hogy én is úgy fogok tenni, mint annak a gazdatisztnak a leánya, aki letette szalonbeli uri köntösét és férjhez ment egy makói parasztleányhoz, a ki örvendett, hogy a szépséges uri leánykertnek egy virágát birhatja, hozomány és kelengye nélkül. Ha boldog az a leány az ő választottjával, hát egészen jól tette, hogy hozzá ment. Hiszen a hozzánk való fiatal emberek évekig táncolnak velünk, udvarolnak, szerelmet vallanak. És mikor megtudják, hogy a mi hozományunk kamata nem elég arra, hogy nekik kávéházra és egyéb kedvtelésre jusson, hát szépen lassan elmaradnak, szóval a faképnél hagynak bennünket.

Én a mondó vagyok leányok, hogy üldözendő és megvetendő ez a kor, amely minket, leányokat a férfiak önkényére biz.

Mindannyian elszomorodtunk vöröshaju barátnónk elkeseredésén. És iparkodtunk őt felvidítani. Más tárgyra iparkodtunk terelni a beszédet. De ez most nem igen akart sikerülni.

Valameiyik leány most Deutsch Izsó nevét ejtette ki, valószínűleg azért, mert épen a házunk előtt ment el, Fóti Fridát kísérte haza. Mindannyian csodáltuk, hogy még Deutsch Izsó is milyen válogatós. Nem is régen hű és elmaradhatlan lovagja volt Almássy Lolának, most pedig az aranyos Fóti Frida után törí magát. Kíváncsi vagyok, hogy vajjon komolyan udvarol-e a kis szubretnek. Ha én személyesen ismerném a bájos Friduskát, hát megmondanám neki, hogy ne higgyen a nagyon okos Izsónak, mert annak kiszámíthatatlanok lehetnek a tervei. Valószínűleg Almássy Lola azért kötött utilaput a talpa alá, mert belátta, hogy az ifju urral nem lehet komolyan foglalkozni. Nagyon sajnálnám kedvencemet az édes Fóti Friduskát, ha a felette okos Deutsch Izsóba szerelmes lenne.

Kedvenc heti ujságunk az Aradi Hiradó utolsó számában, nem láttuk dr. Deutsch Izsó nevét. Ámbár a színházi rovat diszes *utilapus* stílusán meglátszik, hogy még mindig ő irkafirkálja. De megvagyunk arról győződve, hogy tárcára nem egyhamar kerül a sor. Vagy legalább is a szerkesztő ur alaposan kifogja tisztítani a kéziratot az uti laputól és a csodabogaraktól.

Az utóbbi leány-zsurunk alatt semmi különös dolog nem történt. — Vöröshaju csitri barátnónk bánatos ~~okoskedésének~~ szomorú hatása alatt váltunk el egymástól, reményében annak, hogy a következő alkalommal kerülni fogjuk minden olyan témát, társalgást, mely máskor szokott jó hangulatot megzavarni.

Mivel majdnem mindannyian megigértük, hogy az izraelita népkonyha felavatásán találkozunk, csókok váltása és barátságos kézszorítások mellett váltunk el egymástól.

Egész bátran elmondhatjuk, hogy páratlan jó szíve van végvári Neumanné Fürszt Máriának. Ez a nemeslelkű urinő otthont teremtett mindazok számára, kiknek nincs otthonuk abban az időben, mikor minden jobbmódu ember a terített asztalhoz ül, hogy elköltse Isten áldását. Az olyan szegény emberek, kiknél előfordul az, hogy a holnapi napra nincs mit ennie az a nemeslelkű adományozó jóvoltából ezentul otthonra és terített asztalra talál abban a Zrinyi-utcai házban, melyet a népkonyha részére végvári Neumanné építtetett.

Az eszme megtestesült, a népkonyha átadatott a rendeltetésnek. Most már áldani fogják a szegények a nemeslelkű adakozót azért, hogy nem kell éhezniök.

Érdekes és megható volt a népkonyha megnyitása. Talán soha se lesz többé olyan előkelő és sok látogató, a szegényeket befogadó falak között. Mert hát nem az urak és a gazdagok részére épült ez az emeletes ház.

A népkonyha megnyitásával kapcsolatban estefelé tea-zsur volt, a hol igen sok szép fiatal leány szolgálta fel a teát az öreg uraknak. Mert hát, fájdalom, csakis öreg urak voltak ott szép számmal. Csodálatos, hogy a mi arany ifjuságunk minden ilyen alkalmakkor távol tartja magát. Pedig hát a zene is szól, táncoltak is, azaz csak táncoltak volna mindazok a szép leányok, a kik csoportonként álltak és várták, hogy mikor kerül rájuk a sor. Bizony a szép leányok nyolcvan százaléka nem lejtette a dallamos keringőt, mert nem volt kivel. Csodálatos dolog, hogy a tea esté-lyen alig lehetett négy, öt keresztény leányt látni. Pedig ha már táncolni nem is lehetett, de azért a nem zsidó szegények érdekében mégis jó lett volna több antiszemita urasszonynak és leánynak megjelenni, már azért is, mert bizonyos vagyok benne, hogy ha majd egy nem zsidó szegény megy a népkonyhába ebédelni, hát nem fogják onnét kitessékelní.

Nem igen nagy port vert fel Aradon az országos baromfi kiállítás. Talán azért nem, mert a megnyitástól kezdve mindennap csak úgy szakadt az eső. Sokan nem is tudták, hogy országos kiállítás van a régi lovardában. Ez lehet az oka annak, hogy nem nagyon tödult a publikum a kiállítás színhelyére. Pedig hát nagyon sok szép baromfit lehetett ott látni. Majd minden ketrecnél ott volt a rózsa-

szinő kartonlap, a melyről mindenki láthatta, hogy ki mivel lett a szép baromfi tenyésztés miatt kitüntetve. Sok libát láttam már, de olyanokat még soha, mint a melyet a pécskaiak állítottak ki; öröm volt nézni azokat. Gyönyörködtem még a kanári madarakban, oly édes kis szárnyas állatkák ezek, hogy kedvem lett volna valamennyit megvenni.

Az egyes lapok által annyira szapult Laehne Hugó gazdasági igazgató mégis csak dicséretet érdemel, hogy a magyar gazdaság fellendítése érdekében egyre fáradozik és aránylag rövid időközönként a gazdasági egyesület égisze alatt egyre-másra rendezi a kiállításokat. Vásárhelyi László is dicséretet érdemel, a ki a gazdasági egyesület létesítésében és annak hasznos működésében maradandó érdemeket szerzett.

Sok minden történt mostanában Aradon, a mi egy kissé az alvó társadalmi életet élénkebbé teszi. A Nemzeti Szalon kiállítása is fejlesztette egy kissé az izléseket. Örömmel tapasztaltam, hogy az idei tárlaton nem volt annyi szecessziós kép, mint máskor. Azt is örömmel láttam, hogy aránylag sokkal többen vásároltak képeket, mint máskor, dacára annak, hogy — nem tudom miért — most sokkal kevesebb látogatója volt a tárlatnak, mint más alkalommal.

Zilahi színigazgató is elég változatossággal kedveskedik a színházba járó közönségnek. Egyre másra adja elő az új darabokat. A mult hét szenzációja a Csodagyermek volt, a mely darabban, a mint azt Mariházi barátai mondják: óriási volt Miki! Mariházi kitünő barátja dr. Deutsch Izsó, a jeles színikritikus, sietett is Simalya Károly köztisztvisletben álló temetkezési vállalkozóhoz és rendelt olyan rangos és vörösszallagos pálma kompozíciót 4 frt, mond 8 egész koronáért, hogy csak úgy dült'edt az örömtől a szeme Mariházi Mikinek, mikor a Csodagyerek harmadik előadásán a jeles színi kritikus felnyújtatta neki a rangos pálma kompozíciót. Hát nincs is Aradon több olyan előkelő színi kritikus, a ki cimeres dicsérieriádái mellett még pálma kompozíciókkal is kedveskedik az ő szeretve szeretett színész barátainak. Óh Istenem, milyen boldog is lennék, ha valaha mint színésznőnek, nekem is udvarolna a szép és okos Deutsch Izsó. De ezt aztán ne vegye komolyan a szíves olvasó, mert ebből már igazán nem kér.

Zsindelyke.

BOLDOG VIRÁGOK.

Boldog virágok,
Keblén pihentek!
Mig én magamban
Némán esengek,
Szomjan merengek!

Szemembe vágnak
A büszke keblek,
Sfinx-arculattal;
Tán integetnek?
Tán kinevetnek?

Hallgatva néz rám
A sima homlok,
S mással-magammal
Már meghasonlok,
Mig érte, érte
Annyira bomlok?

*

Igy áll a tigris
Prédája láttán,
Mikor izgatja
Éhét a látvány
S nem tudja róla:
Élő, vagy márvány?

Szávay Gyula.

BIZALMAS CSEVEGÉS AZ ARADI KÉPTÁRLATRÓL.

(Nem bírálat.)

Örömmel mentem el az aradi képtárlatra és megelégedetten hagytam el küszöbét. Telve bizalommal, hogy még sem olyan a vidéki képkiallítás, mint a milyennek némelyek szeretnék feltüntetni. Én természetesen nem tettem nagyító szemüveget s nem kerestem a kiállított képekközt a „nagy aranyérem” nyertesét. És ez nagy különbség! Mert valljuk meg őszintén sokan csak azért mennek el, mert éppen divat eljární a helyi érdekű képtárlatokra mások meg azért ereszkednek le a képek megtekintésére, hogy hirdessék azt nagy hangon amit éppen nem tudnak és hogy feltolják magukat műértőknek, hangos megjegyzéseikkel magokra vonják a többi nyugodt lelkiismeretű szemlélők figyelmét. Ilyenkor különféle pókokat vesznek fel s elég nagy hangon hirdetik tetszés, vagy nem tetszésöket. Az ilyeneknek minden secessziós — akár az vagy nem. Az olyan képre például, mely több színben van megfestve, legyen az bármilyen természetes azt mondják, milyen secessziós nekem nem tetszik. S jaj neked szegény jó piktör el vagy temetve örök időkre s mondj le arról az élvezetről, hogy „naplementét” fess mert az

nem természetes, mert az secessziós. A kék és lila színekkel pláne óvatossá váj, mert az „secessziós” és nem fog tetszeni a klasszikus festészet kedvelőjének. Akkor ő mindjárt Remboandtról beszél vagy pláne Dürrertől, mint a kik mindig kéménysöpröket festették. De hát így van ez, hogy a művészetek közül éppen a festészet és szízművészet az, a melyekhez csak nem minden ember tökéletesen ért, még talán a hajdu is.

A szobafestő legyen az bár hetedrangu mester egy vidéki városban — rögtön fel csap műkritikusnak és követeli ilyen esetekben midőn képek meg bírálásáról van szó, hogy még a főispán és polgármester, sőt a püspök is ha van, földig hajoljon az ő vélemény nyilvánítása előtt, ő szakértő, mert a színek felmázolásához en gross csak ő érthet. Iparkodik is a műtárlatot látogató közönség őt meghallgatni és bevenni az ő recepteit. A színművészet és színművészek megbírálásánál is épen így van, itt a nyomdászinasok és pincérek az irányadók, mert ők közvetlenül érintkeznek ugy a színház al, mint színészekkel. No meg ne feledjük el a bő pénzü gabonakereskedőket, ezek is nagy műértők. Ha felmennek Pestre és hazajönnek, rendesen azzal állnak elő, hogy látták az Ember tragoediáját a Magyar Színházban s a Kis kofa premierjét a Nemzeti Színházban stb. De jaj annak, a ki kétségbe meri vonni az ő visiójukat. Ez a műértelem és a kézzelfogható szakképzettség. Saját füleimmel hallottam, midőn egykor egy ilyen bő pénzü ur állította, hogy Blahánétől látta Stuart Máriaát és Márkus Emiliától Finom Rózsit. S a kételkedők felé már igen bizalmasan kezdett legyinteni öblös tenyerével. Így vagyunk nagy részben a festészet szakértőivel is. Mit nekik hangulattávlát, színezés, rajz. Az mind semmi. Mit értenek ők technikáról, inspirációról, tér alak és compozicióról. Az mind semmi. Nem is kell tudni festeni — csak látni. Vakulj magyar. Nem is kép, ha nem Munkácsy Mihály festette. A többi csak apró epigon. Nem is kell megnézni. Kár a pénzért. Mintha kisebb művészek nem is volnának érdemesek, hogy kalapot emeljünk előttük és adjuk a végzetet hogy ilyen művészeket is juttatott nekünk, mint Bencur Gy., Margittay Tihamér, Vágó Pál, Roskovitz, Szenes, Telepy stb. stb. Ne legyünk szigorú bírálok és ne nagy képüsködjük ott, a hol nem muszáj. Becsüljük meg magunkat saját magunkban. Más nemzet megbecsüli a maga művészetét. Becsüljük meg mi is a magunkét és ne kívánjuk, hogy például művészeti értékben és gazdagságban egyenlő legyen a Párisival. Majd ha műveltségben és művészetben mi is olyan magas polcon állunk, mint a franciák, akkor beszélhetünk mi is itt Aradon nagy hangon és követelhetjük — akkor sem jogosan, — hogy minden kiállított kép egy Munkácsy Mihály mestermű legyen. Nagyon sok szép dolog volt, itt ezen az aradi képtárlaton s becsüljük meg egytől egyig a kiállító mestereket, első sorban azért, mert magyarok, másodsorban azért, mert övök a jövő s ki tudja, nem szerezhetnek-e még olyan dicsőséget és hírnevet a magyar festőművészetnek, mint a milyet Munkácsy Mihály és druszája Zichy szerzett. — Adja az ég.

Azon szerény kívánsággal fejezem be csevegésemet,

hogy minden vidéki képtárlat csak olyan szép dolgokat állítson ki, mint az aradi, akkor nem lehet félteni a magyar festőművészeket, s lehet még szép Magyarországon egykor az a boldog állapot, hogy a magyar festőművészeknek nemcsak kenyerük, de kalácsuk is lesz s elmondhatják: hogy add meg uram isten a mi mindennapi kalácsunkat, de szabadíts meg az ostoba bírálóktól. Ugy legyen!

Végh István.

A „MODELL” GIKLUSBÓL.*)

Itta: Nikelszky Géza.

1.

Mindegyre látom magam előtt,
De azért ma sem ismerem őt.
Pedig az ég a megmondhatója:
Hány képet festek naponta róla!
Nem hus, nem vér ez; nem a való,
Hanem egy álomszótt lágy takaró,
Mely beborítja formáit egészen
S melyen átvillog teste fehéren...
Színes hazugság minden vonásom:
Festék a papíron, festék a vásznon.
Pedig tudom, hogy bennem él; érzem:
Teste a testem, vére a vérem —
S ki előttem áll, kit felruházok,
A kiről szövöm ezt a sok álmot,
Kiről a szűz erényt, az érintetlent
Másolom egyre — a lehetetlent:
Az a valóságban egy merő salak —
Egy sötét háterü világos alak.

2.

Nem, nem te állsz előttem!...
Tul látok rajtad!
... Messze, mint egy álmot
Látok ragyogni egy fényes világot,
A hol a fáradt harcok homlokára
Szeliden, hüsen ráborul a pálma:
Látom: hogy törnek Parnass tetejére
S izzó vágygyal repes szívem feléje...
Fáj, hogy az a nap nem reám ragyog,
Fáj, hogy én ottan köztük nem vagyok —
Egy művész lelke álmodik fölöttem
A míg te állsz előttem!...

3.

Nem, nem akarok látni másnak,
Csupán: modellnek!
Takarja be egy tiszta látszat
Bűnöd', szerelmed'.
Ne szólj előttem áhitozva
Pénzről, ruháról;
Szébb volt a multnak szennye, rongya —
Ne szólj a — máról!

*) Mutatvány szerző „Munka után” című sajtó alatt levő újabb verskötetéből.

4.

Ott döngnek trónusod körül
A törzsvendégek hadnagykok.
Mind birni vágyik: mind örül,
Hogy mosolyoddal biztatod.

Mulattat bárgyu szóbeszéd
És láthatólag érdekel:
Hogy benned annyi kedveset
Az ideált találta fel.

... Nézem a lebzselő hadat,
Látom, hogy alkuszik reád,
S te mégsem kínálod magad
Annak, ki érted többet ad!

S te néked mégis többet ér
Az, kinek üres a zsebe,
De rólad versel, füst, zenél,
Mert nincs szívénel egyebe!

5.

Voltál királynő, muzsa, angyal,
Hetéra, utca söpredéke —
Megannyi alkotás magasztal,
Melynek te vagy a husa, vére.

Biborral, ronggyal felruháztak,
Művészek álma él belőled:
Az eszméket te magyaráztad,
Mik általad magasba törtek.

S mióta itt vagy: egy prófán-had
Fest hitvány képeket te rólad
S alkot egy véleményyt magának:
Kassziros-lany vagy!... kapható vagy!

S te mindezekre megvetőleg:
Likrös üvegek közt mosolygasz:
Kacagod: hogy mi lett beőled
És mindent az abszintbe fojtasz...

6.

Míg piktorok rajongtak érted:
Ruhátlanságod volt erényed,
S most arra törsz, hogy testeden
A ruha minél — több legyen.

Az ut, a mód mindegyre rosszabb...
Allig gombolkozol maholnap,
Hogy ez a kávéházi-had
Ne is sejtthesse, hogy ki vagy.

7.

Nines munka fönt, Nincs pénz modellre.
Sok a holdas-éj, naplemente,
Dühöng a portrait, fű-, farészlet,
A hastudás, a hasművészet,**)

Lejöttél te is a vidékre:
Segítsen hát Magdolna vére!
Mást mit tehetél, ... persze, persze:
Sok a holdas éj... naplemente...

***) Hastudás, hasművészet: bohém nyelven szólva annyit tesz, mint fejből, csupán képzeletből alkotni a természet segítségével, más szóval: megtévesztő művészhezugság.

8.

Dolgozni, főzni nem tanultál,
Alig, hogy jártál iskolába.
De nő vagy s szép! . . . Elég! . . . hazudjál:
Megélsz . . . előtted áll a pálya!

Míg szépséged tart — semmi kétség —
Ne aggódj, hogy nem vesznek észre!
De ne feledd: hogy épp a szépség
A nőnek sorsa, büntetése!

9.

Ha voln' ruhád, ha voln' mit enned,
Beállnál — ingyen-modellnek . . .
Megáldana sok piktor érte
S a rajzhoz, színhez — visszatérne.

De mért vegyed ki a bohémnek
Szájából a sovány kenyérnek
Morzsáit, hogy ha dél felé jár:
Mikor annyi sok urfi sétál . . . ?

Mint a kinek az ügye vesztett —
Romba dől szép ifju tested!
De jobb tán, mint piktor-kenyéren
Meghalni álmódzva — éhen.

REFORM-RUHÁK.

A női ruházat évszázadokon át hagyományossá vált rendszerét egy új áramlat azzal fenyegeti, hogy teljesen romba dönti. Már erősen bontogatja zászlóját, mindig több hívő csoportosul köréje, bár ép oly mértékben kell megküzdenie a tájékozatlanok és tagadók gunyjával is. Az előbbieket sorából kerülnek ki azok, akik nagyon tévesen „új divatnak” minősítik a reformmozgalmat. Az utóbiak pedig azok, akiket az évek sablonja annyira hozzá szoktatott az ugynevezett divatos ruhához, hogy vonakodnak még fontolóra is venni az új tan helyes vagy helytelen voltát.

A reform mozgalom fontosságáról talán leghathatósan az a tény kezkesedik, hogy létezését a legkiválóbb művész- és orvosköröknek köszönheti. Az emberi test ezen — széptani és anatómiai szempontból leghivatottabb — ismerői indították meg s ők fáradoznak a megvalósításán. Jellemző egyszersmind, hogy a nők teljesen távol álltak a reformtörékvések kezdeményezésétől. Sőt most is — amikor már pozitív formái vannak, — nagyjában még távol állnak tőle. Csak egy csekély töredékük szegődött buzgó apostolaivá; azok, akik észszerűen fel tudják fogni a törékvések széptani, művészi és egészségügyi fontosságát.

Mi még teljesen távol állunk a mozgalomtól, melynek célja a fűző száműzése és egy mindenképpen célszerű női öltözék megteremtése. A művelt nyugaton ellenben sokat és lelkesen foglalkoznak vele és vitái már egész kis irodalmat teremtettek, többnyire kitünő szakférfiak tollából. Ez csak a legutóbbi évek vívmánya, dacára, hogy a legkiválóbb orvosok már egy teljes évszázadnál hosszabb ideje

érvelnek a divathóbort ellen. A legelső fűzőellenes mű 1793-ban jelent meg Berlinben, az anatómia híres tudósának, Sömmering Tamásnak tollából. Ebből idézem a következőket:

— Tulajdonképpen fölösleges és haszontalan amaz esztelen szokás ellen beszélnem, hogy a nők mellkasukat a fűzővel úgy összeszorítják. S a most elfogadott divat mégis rákényszerít erre minden józan gondolkozású embert. A fűző leghivatottabb gyilkosa a tüdőnek; az emberi szervezett legfontosabb működését, a légzést megnehezíti, sőt a szószeros értelmében megátolja. Hogy ennek következményeit a gyengébb alkotású nők — mint azt napokint észlelhető példák bizonyítják — sápkor vérszegénység, szívbjaj és tüdőelkoresosulás alakjában oly gyakran megsínylik, azon a szakember legkevésbé sem csodálkozik.

Ezen uttörő mű megjelenése óta tenger sokat érveltek a fűző uralma ellen, — de sajnos — hasztalanul. Minden ide irányuló kísérlet sikerét megdöntötte a nők hiúsága és a divat mélyen gyökerező szelleme. Néhány évvel ezelőtt azonban az illetékes körök nagyszabású, döntő mozgalmat indítottak, amelynek különösen Német-, Svéd- és Angolországban vannak, ha nem is abszolút, de minden esetre komoly eredményei. A vezérszerepet Németország viszi, hogy milyen eszközökkel, annak magyarázatául talán legegyszerűbb lesz az 1900-ban Crefeltben megtartott reformruhakiállítás rendezőit felsorolom: Eckmann, Behrens, Berlepsch-Valendas, Van de Velde, Mohrbutter, Ranko, Riemerschmied, Obrist, Chistianse, Van der Wonde, stb. Szóval val mennyi vezérférfia a német szellemi életnek.

Az orvosokat a nők mindig rosszabbodó egészségi állapota készítette a határozott csoportosulásra. És a most elfogadott divat ellenségeinek táborát tömegesen szaporították a festők és szobrászok. Nekik az a panaszuk, hogy természetes formájú, a fűző rombolásától ment, elevon minta alig kerül a szemük elé. És nagyon kevés ama művészek száma, akik még megőrizték a női testnek — az antik és a középkori remekéből merített — helyes felfogását. Ennélfogva alkotásaik hamis ideálok után készülnek és a modern képzőművészet téves, hazug irányban fejlődik.

Az indokok egész tömegével érvelve, a reformátorok most kiálltak a nagyközönség elé és „barbár kegyetlenségnek” nyilvánították a mai divat tulajdonképeni alapját, a fűzőt. Osszehasonlították a chinai asszonyok lányomorításával, csak hogy a mi asszonyaink hasonlíthatatlanul nemesebb szerveket károsítanak meg vele. Erkölcsi kötelességnek tartják a női ruházat reformját, mely egyszersmind korszakalkotó fordulatot jelent e téren. Hogy mennyiben fog ez a jóslat beteljesedni, az a jövő titka. Mindenesetre az alap, amelyre törekvéseiket helyezik, nagyon rokon-szenves és célszerű.

Bebizonyított tény, hogy a ruha ma nem szerves kiegészítő része a női alaknak, hanem egy teljesen különálló egész, amelynek az alak magát alávetni kénytelen.

Ezt a kényszert akarják megdönteni a reformátorok és helyébe művészi és széptani szabályokon alapuló női ruházatot teremteni. Német-, Svéd- és Angolországban már kultur kérdés gyanánt tárgyalják és vezetik ezt a mozgalmat. Egy sorba állítják a nap legfontosabb szociális kérdéseivel, az alkohol és párbaj-ellenes ligák működésével.

A reformruhát elsősorban a test arányainak megfelelően kívánják tervezni. A most „szép”-nek mondott női alakokat el akarják tüntetni, mert „karesuságuk” — anatómiai bizonyítékok szerint — hamis és erőszakolt. A természetes női alak nem hajlik be a derékban olyan élesen, ép oly kevéssé domborodik ki annyira csipőben, mint azt a modern alakokon látjuk. Ezt a karesuságot a tüdő és az egész belső szervezet vésszes károsodása árán nyerik el a nők. Ezzel szemben az a cél: lágy redőzetet, plasztikus fesztelenséget állítani a mostani természetellenes merevség helyébe.

A reformruhák terén bemutatott eredmények csak most két-három esztendő múltán fejlődtek elfogadhatókká. Eddig minden célszerűségük mellett oly esetlenek és kezdetlegések voltak, hogy a jóízű modern asszony természetesen vonakodott őket viseletül elfogadni. Most azonban tetemesen avultak a minták. Két szabály alapján készülnek. Az egyik egészen a vállra fekteti a ruha összes súlyát, a másik az egész mellkast bele vonja a teher viselésébe. Ezen réhakkal tehát el van nyerve az, hogy a légzőszervek minden nyomástól menten működhetnek.

Második elve a reformnak, hogy a ruha lehetőleg a testhez alkalmazkodjék és legkevéssé se feszélyezze viselője mozdulatait. Azonfelül mindenképen arra törekszenek, hogy minden nő saját, egyéni ízlését fejezze ki öltözködésében. Ha ezt a legutóbbi törekvést siker koronázná, végtelen vonzóvá és érdekessé fejlődhetnek a női ruházat. Egyszersmind vége szakadna a most divó, örült divathajszának. A ruhák életidejét nem a párisi kényuralom, hanem viselőjének tetszése szabná meg. De épen ez a pont görditi a legtöbb akadályt a terv érvényesülése elé, sőt teszi csaknem lehetetlenné.

Mint már említettem, a reform elvei nagyon szépek és dícséretesek. Hogy a nők egész általánosságban elfogadják-e fogadni, azt nem tudjuk, sőt némi tagadással nézünk e föltevés elé. Lelkesen, tette készen eddig főleg a német asszonyok szálltak síkra értük. Ennek talán az a magyarázata, hogy a német asszonyok között sűrűn akadunk képzett és gyakorló orvosokra.

Berlinben az idei farsang folyamán nagyszabású reformbált rendeztek, melynek minden hölgy-tagja kiváló művészek által tervezett reformruhában fűző nélkül jelent meg. S a kritika egyhanguan a legnagyobb dícsérettel emlékezett meg és ítélkezett az est öltönyeivel és az összbemutató felől.

Legutóbb a berlini Frauengenossenschaft kiállításán nyílt alkalom a reformruhák, valamint a hozzájuk tartozó fehérnemű, fűzők és lábbelik dus csoportjait megtekinteni. Az élettelen babákra öltött ruhák azonban távolról

sem hódítottak oly meggyőző közvetlenséggel, mint a berlini nők maguk. Csaknem kivétel nélkül reformruhában jelennek meg utcán, színházban és társaságban.

Egy főúri estélyen például Berlin egyik leghíresebb operacékesnőjét csodáltam, amint festői redőzetű reformruhában szerepelt. Fekete, lágy selyem volt a szövetje, vállán hatalmas gallér, valódi esipléből. A szép nyakat szabadon hagyva, a drága esipkéek elöl hosszú csüngőkben egészen a ruha szegélyéig hullámoztak alá. Mondhatom, az egész alak rendkívül keeses és elegáns volt.

Pünkösdi ünnepén pedig a reformruhák egész tömegétől voltak színesek Berlin utcái, ligetei. Az asszonyvilág öregje-fiatálja ebbe öltözött. Batisztból, mollból ép úgy készítik a reformruhát, mint selyemből, bársonyból és selyem-muszlinból.

Hogy mennyire hódít az új tan, azt leginkább abból ítéltethetjük meg, hogy Berlinnek már rendszeresen megjelenő reform-divatlapja is van. Bőséges magyarázattal, szabásmintákkal és szakszerű rajzokkal szolgálja a német asszonyok törekvéseit.

Sárosi Bella.

LASSAN JÁRJ — TOVÁBB ÉRSZ.

— Az iskolaszéki tagok elhatározták, hogy az előadások nem *nyole*, hanem *kilenc* órákor kezdődnek.

Tanító: (Növendékeihez.) Holnap fiaim nem *nyole*, hanem *kilenc* órákor jöttök fel! . . . Értetted Gyuli?

Gyuli: (az osztály veteránja.) Igen tanító bácsi! . . . Hanem miért járunk most így? . . .

Tanító: Mert a törvény így határozta. És ezt nekünk be kell tartanunk.

(Másnap *kilenc* órákor).

Tanító: Miért vagytok olyan kevesen itt? . . .

Füük: Kérem kényelmesen kell már jönni! . . . Kimélni akarnak bennünket! (Beállít egy fiú.)

Tanító: Hol késtél olyan sokáig?

Gyerek: Fél *kilenc*kor ebédeltünk, s a tata hajnali négy órákor elment munkába s engem is felköltöttek! (Sirni kezd.)

Tanító: Takarodj a helyedre, majd ellátom én a bajodat. *Kilenc* órára is késő! . . . No várj csak! . . .

Gyerek: (Önérzetesen) *Tanító* ur bocsásson meg, holnap öt órákor itt leszek! . . .

Tanító: (magában) Itt a rendelet következménye!

(Délelőtt *tíz* órákor.)

Tanulók: *Tanító* bácsi eresszen haza, hiszen már *tíz* óra! . . .

Tanító: Nem lehet! *Kilenc*kor jöttetek fel s tizenegyig kell itt maradni! . . .

Füük: (Felkelnek.) Nem járja, gyerünk haza!

(Kiüt a lázadás.) Nekünk nem kell sem törvény, sem határozat! . . . (Fütyülve távoznak.)

Tanító (egyedül): Jól tették a nebulók! . . . Ne hozzanak azok határozatot kik az iskolához sem gyakorlatilag, sem elméletileg nem értenek!

Persze a legtöbben a gyűlésen gyermekeik érdekeit védik! . . .

(Ekkor beront a szolgál.)

Tanító ur! . . . Tanító ur! . . .

(Egy iratot nyújt felé) A legújabb polgármesteri határozat mely szerint az előadások ismét 8 órakor kezdődnek.

Tanító: Milyen furesza állapot!

Szolga: (Nagyot ásít.)

Tanító: mi baja van?

Szolga: Kérem alásan nagyon sokat aludtam, most már megint korán kell kölni röggel! . . . Milyen is a határozmány — két napig tart! . . .

(*)

D A L O K.

I.

Szivem minden kincsét
Tartogatom néked;
Csakis egy-egy dallal
Lesz olykor szegényebb!

De lásd! a szivemből
Ez is érted vész el:
Hozzád irogatom
A lapokba — szélylyel!

II.

Titkolózunk egymás előtt,
Rejtegetjük nagy titkunkat:
S kinevetjük mindaketten,
Önkénytelen önmagunkat!

Mért is vagyunk ilyen balgák?
Egész világ ugyis tudja:
Nem titok az, tekintetünk
Minden percen elárulja . . .

III.

Olyan szépte álmodtam felőled:
Visszakérték jeggyürüdet tőled,
Visszaadtad — nyakamba borultál.
Öltelek — édesen csókoltál! . . .

Ez az a csók, melyre régen vágyom.
Ettől függ a földi boldogságom:
Ne kinozz hát, ne szenvedjek érted,
Csókolj meg hát, hogyha megígérted!

Baka Elek.

A FÉRJ JOGA.

Az esküdt urak szives
figyelmébe.

Le Bigre csendőr, a mint a temető felé sétált, találkozott az unokabátyjával, Méritant sarkővésnökkel.

Méritant egy idő óta észtevette, hogy ez a rokona kerüli őt, még pedig elég feltűnően, hogy észrevehesse. Nem kevésbé volt tehát meglepetve, a mikor le Bigret most egyenesen feléje haladni látta.

— Méritant! — kiáltott rá már távolról a csendőr.

— Mi az? Mit akarsz, le Bigre?

— Nehány szavam volna hozzád Elisáról . . .

— Elisáról? . . . hát mi bajod azzal a leánnyal?

A csendőr megvakarta a fületövét, mint a ki nem tudja, hogy is fogjon az elmondandókhöz.

— Hát tudod Méritant, mi rokonok vagyunk, te meg én . . . Ha valami gyalázat ér téged, az reám is átháramlik.

— Gyalázat ér engem? . . . Miféle gyalázat?

— Hát te azt hiszed, hogy az egész világ olyan süket és vak, mint te?! No de ha neked mindegy, hogy miféle perszóna az az Elisa, nekem nem mindegy, mert te a rokonom vagy és én nem tűröm a gyalázatot a családomban!

Le Bigre egyenesen, keményen mondta ezt, mint a hogy a törvény emberéhez illik.

Méritant ámulva nézett rá és sehogy sem értette ennek a beszédnek a célját.

— Miért mondod te nekem ezeket a dolgokat? Anyyira szégyenled, hogy én szeretem Elisát és hogy ő is szeret engem? Hányan vannak, akik . . .

— Nem arról van szó — vágott közbe most erőlyesen Le Bigre. — Senki sem tenne ellenvetést, én sem az ellen, hogy Elisával együtt élsz, ha az a lány tisztességes volna.

— Ejha! Mit mesélsz te nekem?

— Azt mondom neked, hogy Elisának annyi a szeretője, mint a mennyi az alkalom . . . te pedig vagy süket és vak vagy, vagy pedig . . .

— Á, á!! Elisa megcsalna engem? Nem, az lehetetlen.

— Hidd el nekem, hogy igaz, ha mondom. Lökjed ki a házadból azt az orcátlant!

— Méritant, ha igaz, a mit most hallok, akkor nemesak kilököm a házamból azt a lányt, hanem megölöm őt . . . Érted? Megölöm!

— Azt ne tedd. Ahhoz nincs jogod.

— Nincs jogom?

— Elítélnek.

— Mire?

— Kényszermunkára, sok esztend re.

Méritantnak fölesillant a szeme.

— Hohó! nem addig a! engem fölmentenek.

— Ki mondja azt?

— Az ujságok . . . éppen ma olvasta fel nekem Elisa, miatt a kávémát ittam, hogy a roueni esküdtek felmentették azt a péket, aki megölte a feleségét.

Le Bigre türelmetlenül dobbantott a lábával.

— Ez nem a te eseted!

— Hát milyen az én esetem?

— Az a pék a hites feleségét ölte meg; neked azonban nem hites feleséged Elisa.

— Hiszen három év óta élünk együtt . . . az csaknem olyan, mint a házasság . . .

— Mégsem ugyanaz. Elisa, aki csak a kedve-

sed, azt teheti, a mi neki tetszik. A tett ért nem vonhatod felelősségre.

Mérintan mélyen elgondolkozott s akkor is ezen járt az esze, a mikor Le Bigre régen elhagyta már s ő lassu léptekkel a háza felé közeledett, a hol Elisa már várta a kapuban . . .

Este az ebéd végével Mérintant így szólt a kedveséhez:

— Elisa, van egy kevés megtakarított pénzem — régóta szeretlek — elhatároztam, hogy feleségül veszek

Elisa bámulva pattant föl.

— Feleségül! Engem?

A bámulat azonban nem tartott sokáig, hamar föl váltotta az öröm.

— A férjem leszel! A hitese férjem! És én tisztességes asszony leszek!?

— Az.

Mérintant még azon este irt a falujába az iratért, majd elvégezte a többi szükségeseket is és pár héttel később a polgármester megáldotta a frigyüket.

* * *

Egy este le Bigre kinn ült laktanyája előtt a padon és pipázott.

Egyszerre azt látta, hogy egy ember jön sietve feléje. Megismerte Mérintant.

— Jelentést jövök tenni! — kiáltotta Mérintant már messziről.

— Mi történt?

— Meglestem Elisát és rajtakaptam, a mint Prévottal a kert végében, az árnyékban csókolódzott . . . Most már a feleségem volt . . . Kalapácsommal agyonvertem . . . Jogosan cselekedtem! . . . Nemde? . . . mint a roueni pék . . . Engem is föl kell menteniök!

Hugues le Roux.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Elég mozgalmas volt a színházi élet a közelmúltban is. Nem igen lehet a közönségnek panaszra oka, mert minden héten két premiért is mutat be a mindenképen dolgoz színtársulatunk. Dolgoznak is Thália papjai annyit, hogy az éppen eléggé igénybe veszi szellemi és fizikai erejüket . . . De hát a bevető falatért, bizony, bizony meg kell dolgozni édes mindnyájunknak.

Még a rosszakaratu kritika se mondhatja azt, hogy a végtelen sok szellemi és fizikai fáradtság mellett nincsenek elég jó előadások.

A Vigszínház kaviár ízű műsorából láttuk a Csoda gyermeket. Gazdi, Bónis, Mariházi és Békés remekeltek ebben a darabban. Egyébként a darabra erkölcsi szempontból sok megjegyzésünk volna, de egymás után zsufolt ház előtt ötször adták ezt a szemenszedett szemérmatlenséget, hát így aztán a jogos és morális prédikációval úgy se érünk el semmit.

Operában is volt részünk. Zichy gróf, a híres költő, Roland mester című gyönyörű operája került előadásra. És hisszük, hogy még sokáig műsoron

marad e kitűnő alkotás. Elragadó zenéje van ennek a nagy operának, mely meg közelíti Wagner világra szóló zene alkotását is. De hát ez nem is csoda, mert a halhatatlan zeneszerző mestere a mi előkelő magyar szerzőnknek.

A bemutató előadáson gróf Zichy a szerző is jelen volt és bizonynyal meg volt elégedve a kitűnő előadással. De hát ez nem lenne csoda, mert Zilahiné, Bejezy, Répássy Guszti, Békéssy igazán szépen énekeltek. Epizód szerepekben kitűntek Juhász és Németh. Ugy operettben, mint ilyen nagyszabásu operában is mindenkor kihallatszik H. Fekete Aranka (Irma) most már magánszereplő énekesnő szép, erőteljes és fenomenális szoprán hangja.

A hét új darabja a Sötétség lesz, melyre ambícióval készült a drámai személyzet.

*

Művészeti és hangverseny rendezési iroda cím alatt Horváth Elemér hírlapíró, a Budapesti Napló munkatársa és Dayha Balázs a Vigszínház tagja egy új és életrevaló vállalatot létesítettek a fővárosban. Az új iroda első sorban azokat a vidéki nőegyesületeket, köröket s kaszinókat érdekli, amelyek jótékonycélú hangversenyeket szoktak rendezni és fővárosi előkelő művésznőket, művészeket és írókat óhajtanak megnyerni közreműködőkül. — A művészeti és hangverseny rendezési iroda ugyanis, amely állandó összeköttetésben áll az említett művészekkel, művésznőkkel és írókkal, a legnagyobb készséggel elvállalja a közreműködők közvetítését vidékre is s így a hangversenyt rendező egyesületek nemcsak tetemes költséget takarítanak meg, hanem ezenkívül sok utánjárástól és kellemetlenségtől megszabadulnak. Az iroda — amely ezenkívül eljár minden művészeti ügyben — Budapesten VI., Lövöldetér 3. sz. alatt van.

A NAGY VILÁGBÓL.

□ **Rudolf leánya.** Minket, magyarokat hogyne érdekelné néhai Rudolf trónörökös leányának sorsa. Érdekel és figyelemmel kísérjük az ifjú főhercegnő családi életéről keringő híreket, amelyek nem lehetnek egészen légből kapottak.

Leszámitva ősz királyunkat és a magyar József főherceg családját, nem dobban meg a magyar szíve, bármilyen történik is az uralkodóház tagjaival, kiknek mindegyike nem valami nagy magyarszeretetről dicsekedhetik. De jól tudjuk, és nincs is azon mit titkolni, hogy mi sem sokat törődünk a degenerált érzelmekkel. Elég szomorú dolog, hogy az uralkodóházhoz a mi legközelebbi érdekünk a pénz és megint csak a pénz és a vér . . . Mert bizony a civilistára és a mindenkor beállható véraldozatok fenntartására sok-sok milliót emészt fel uralkodóházunk nagyhatalomra kapaszkodó tekintélye . . .

Tehát jószívvvel hogy is érdeklődnénk azok iránt, akik századok óta csak megrontásunkra élnek, dobozdnak a magyar munka sajtolta mézben és vajban.

De másképen van ez annak gyermekével, aki jó, és szívbéli érzelmével közel volt a magyar lelkéhez. Rudolf, volt trónörökösért rajongott is Kárpátoktól Adriáig az egész ország . . . Szegény Rudolf

tragikus halálára még most sincs tiszta, átlátszó fény vetve. Közönséges — trónörökösöz nem méltó — módon halt meg. Az az egy bizonyosnak látszott, hogy golyó által pusztult el . . .

„s ime, amint a bal óslatu hírek mondják, Rudolf leánya, Erzsébet főhercegnő is revolvért ragad, hogy megboszulja a hitvesi szentségen esett szennyes sérelmet, ráló a férjére és annak szeretőjére. Ime, Rudolf leánya életében is beáll az a szomorú mozzanat, mikor az élet pokollá válik.

Fáj a szívünk Rudolf leánya, Erzsébet főhercegnő boldogtalanságáért és elgondoljuk, hogy milyen jó is lenne az, ha élne a főhercegnő atyja, Rudolf trónörökös. Talán akkor nem lenne boldogtalan a főhercegi ifju asszony, talán a Magyarország egén is más csillagok járnának?!

*

= **A béke.** Áldástalan, hazafiatlan, és ha a magyar szív igaz megnyilatkozására ad valamit az, aki minősíteni akarja a mai politikai békét, egész bátran árulásnak lehet nevezni ezt a bohócrúhába öltöztetett paktum-félt, amit semmiképen sem lehet érdeműs békének nevezni.

Az, ki csupán a jelennek él, mindenestre örvend ennek a neveléses békekötésnek, de aki szívén hordja azokat a törekvéseket, melyek Magyarország független önállóságához vezetnek, bánatos szívvel látják azt a bárgyúságot, mi elfogta a Kossuth-pártnak nagyobb részét.

Szegényletes meghátrálás ez, amit hely• hozni, kiköszörülni nem fog az a kis csoport, mely még mindig az ellenállás, az obstrukció mellett akar küzdeni.

Lehanyagolt hát újra a reménység napja. Ki tudja, mikor érheti el azt a szegény magyar, amit most egy kis kitartással minden bizonnal elérhetett volna.

Hát nem-e végtelen rossz/lelkiség és gyávaság kell ahhoz, hogy a biztos győzelem elől megfutamodjanak azok, akik egyre verték a mellüket, hogy a magyar vezényszó kivívásáig meg nem állnak.

Vagy hát a népek milliói nem-e jogosabban mondhatják azt, hogy ő soha, mint a hogy azt sok millió embernek egy személy, az uralkodó kijelentette a chlopy-i hadiparanesban. Tehát az osztrák ármányosság, a szoldateszka érdek újra érvényesült . . .

Újra beborult az égbolt, szegény Magyarország, szegény magyar nemzet! Egy ember akaratos, baljóslatu parancsának néhány száz szolgálélek engedelmeskedik, de a népek milliói majd csak belátják, hogy az évszázados sanyargatásnak vége kell, hogy legyen. És mikor ezt belátja a nép, akkor bizonylan tudni fogja, hogy mit kell tenni az olyanokkal, akik hitüket, lelkiismeretüket feláldozták azért, hogy uszályhordozói legyenek olyan politikának, mely az ő képviselőségüket biztosítja, az ország függetlenségének reményét pedig századokra visszaveti.

Szegény Magyarország, szegény magyar nemzet!

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozzunk.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá **cimzendők.**

M. L. Arad. Mi szerenesét kívánunk neki, ha másutt érvényesülni tud. Ez különben ugy szokott lenni. Otthon senki se lehet próféta.

Dyonis Arad. Szíveskedjék a nevét közölni velünk. Bizositjuk, hogy semmi blamázs nem éri önt. Ha nevét tudatta, akkor véleményt is mondunk írásáról.

H. J. Budapest. Várjuk az ígért kéziratot.

Nem közölhetők. Falusi élet. — Egy kaszinóról. Etelhez Hogyha szárnyam volna. — Karácsony.

× **A Hungára** kávéházat, városunk ezen egyik legelőkelőbb, fényesebb és szolidabb üzletét az új tulajdonos: *Skergida* István, (ki már is nagy mérvben kiérdemelte uri közönsége bizalmát és tiszteletét), meglepő elegánsul renováltatta és rendezte be. Érthető tehát, ha az intelligencia még fokozottabban pártolja a törekvő, hazafias kávést, ki arra valóban minden tekintetben rászolgál.

*

△ **Nagy művészet** az olesó bevásárlás! Ezt a művészet elsajátíthatja bárki, ha **Porter Vilmos Nagy Áruházában a Szabadság-téren** fedezi szükségletét. — Kétszeresen nyer ezzel, mert először: mindent olcsóbban vesz, és másodsor: ingyen kap művésziesen kidolgozott és retusirozott életnagyságu fényképet. Ezért jelszó gyanánt hirdetjük: **Vásároljunk Porter Vilmos Nagy Áruházában!**

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

DEUTSCH IZIDOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

óra-, ékszer-, arany- és ezüstművekben.

Legnagyobb választék!

Ekszertárgyak,

tört arany-, ezüstművek és zálogcedulák

a legmagasabb árban megvételnek.

Hirdetések felvételnek.

Lakás-változtatás.
Morgenstern Gyula
 DENTIST.
Arad,

Andrássy-tér ● ● ●
 ● ● ● 15. szám.

Foghuzás, fogtömés (plom-
 birozás), egyes fogak és fog-
 sorok, arany fogkorona, gyö-
 kér-fogak és áthidalások száj-
 padlás nélkül stb. stb. spe-
 ciálista.

Kivételes árak
Porter Vilmos
 Nagy Áruháza
Arad, Szabadság-tér.

Férfi-ingek.
 Lábravalók.
 Férfi zoknik.
 Kalapok.
 Nyakkendők.
 Férfi keztyűk.
 Női ingek.
 Hálós kabátok.
 Alsó szoknyák.
 Blúzok. Övek.
 Derékfűzők.
 Női keztyűk.
 Férfi, női és gyermek-czipők nagy
 választékban.

10 korona vásárlásnál minden vevő
 életnagyságu ingyen fényképet kap
 csupán a keretért térítendő meg
 3 korona.

Ifj. Kopeckó Károly

Arad, Templom-utca, Minorita-palota.

Nagyrabecsült vevő közönség kényelmére 1903. évi december hó 1-től a teteme-
 sen **megnagyobbított üzlethelyiségemben** egy külön osztályt,

Karácsonyi vásárt

rendeztem be, hol eladásra kerülnek az összes raktáron levő **szövet, barchet**
 és **creton-maradékok**, melyeket **fél árban** bocsájtok a nagyérdemű vevő
 közönség rendelkezésére.

2479

Ifj. Kopeckó Károly

Arad, Templom-utca, Minorita-palota.